प्रदेशस्तरीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि अन्तरक्रिया कार्यक्रम

विपद्को अवस्था चालिएका प्रयासहरू

हेटौंडा, मकवानपुर

Fostering Knowledge on Disaster

DPNet Nepal

प्रकोप पूर्वतयारी सञ्जाल (डीपीनेट) नेपाल

प्रकोप पूर्वतयारी सञ्जाल (डिपीनेट)-कार्यक्षेत्र

- स्थापना सन् १९९६
- गैसस, अगैसस, यून एजेन्सी लगायतको साझा सञ्जाल
- विपद् प्राधिकरणको कार्यकारी प्रमुख अध्यक्ष हुने विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यमञ्चको सचिवालय
- राष्ट्रिय, क्षत्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनहरुमा सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रलाई समन्वय गर्ने एकमात्र सञ्जाल

Fostering Knowledge on Disaster
DPNet Nepal

प्रकोप पूर्वतयारी सञ्जाल (डिपीनेट)

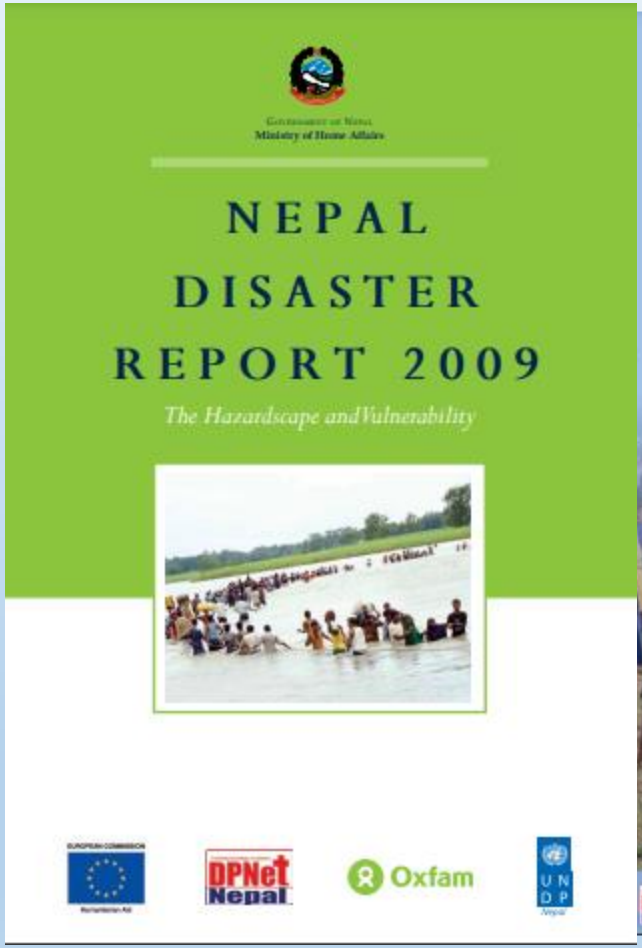

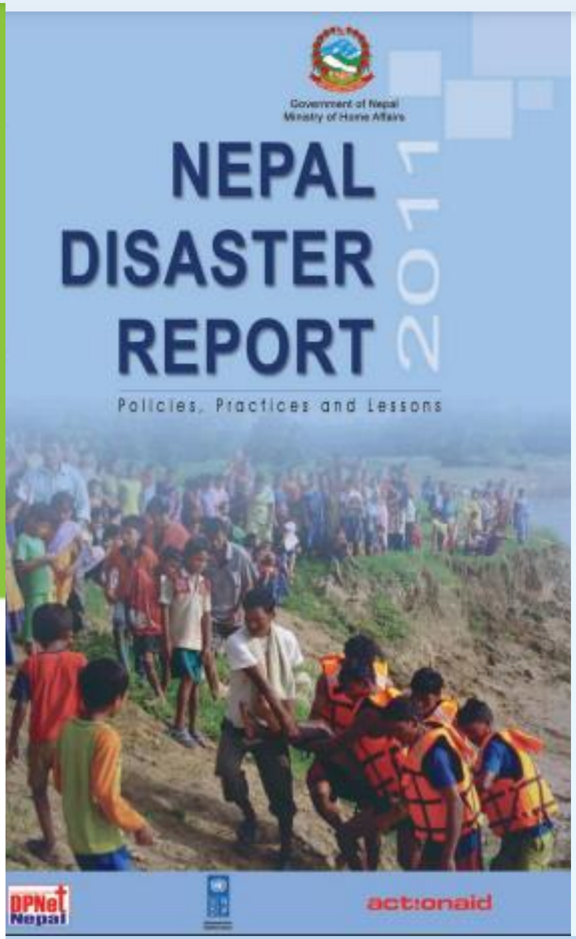

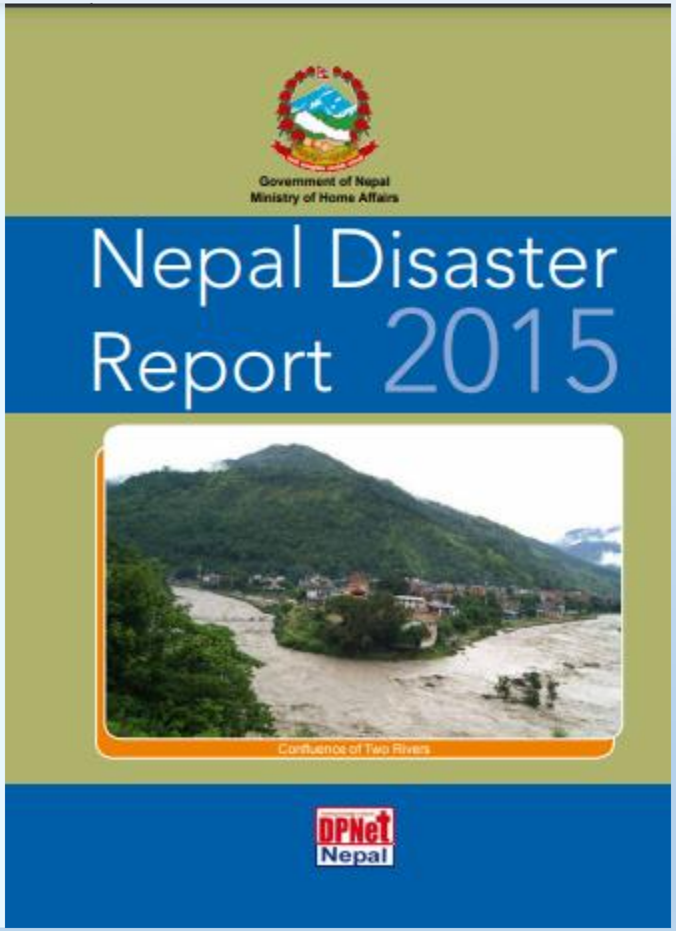

प्रकोप पूर्वतयारी सञ्जाल (डिपीनेट)

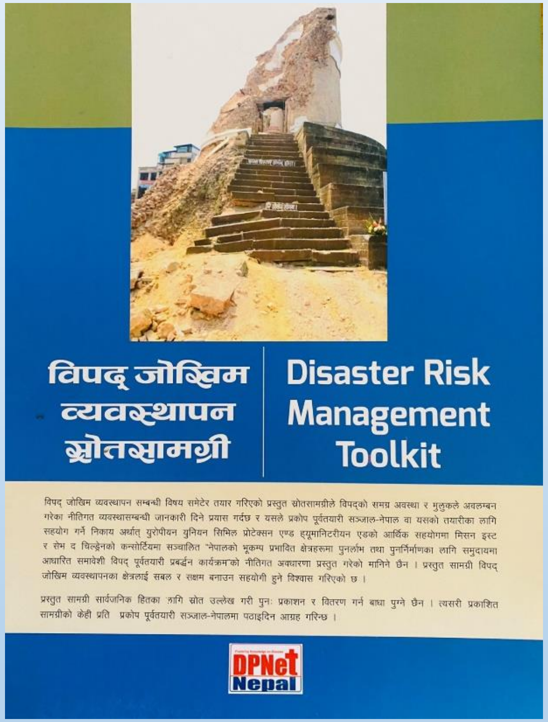

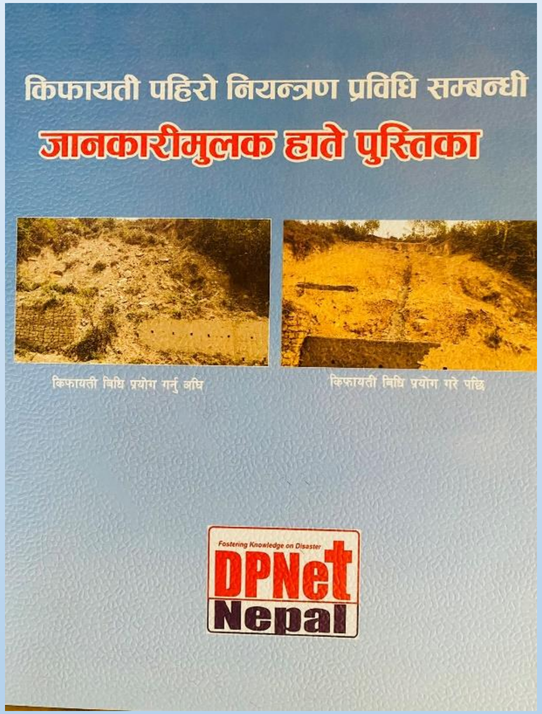

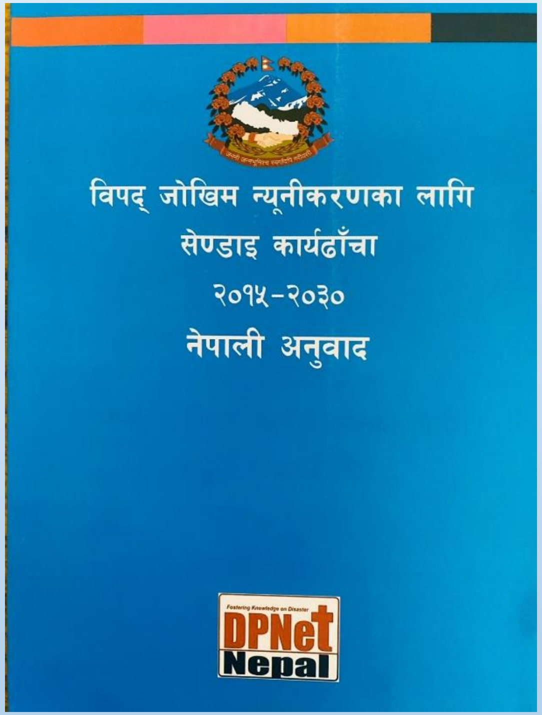

विपद्का समग्र घटना संख्या

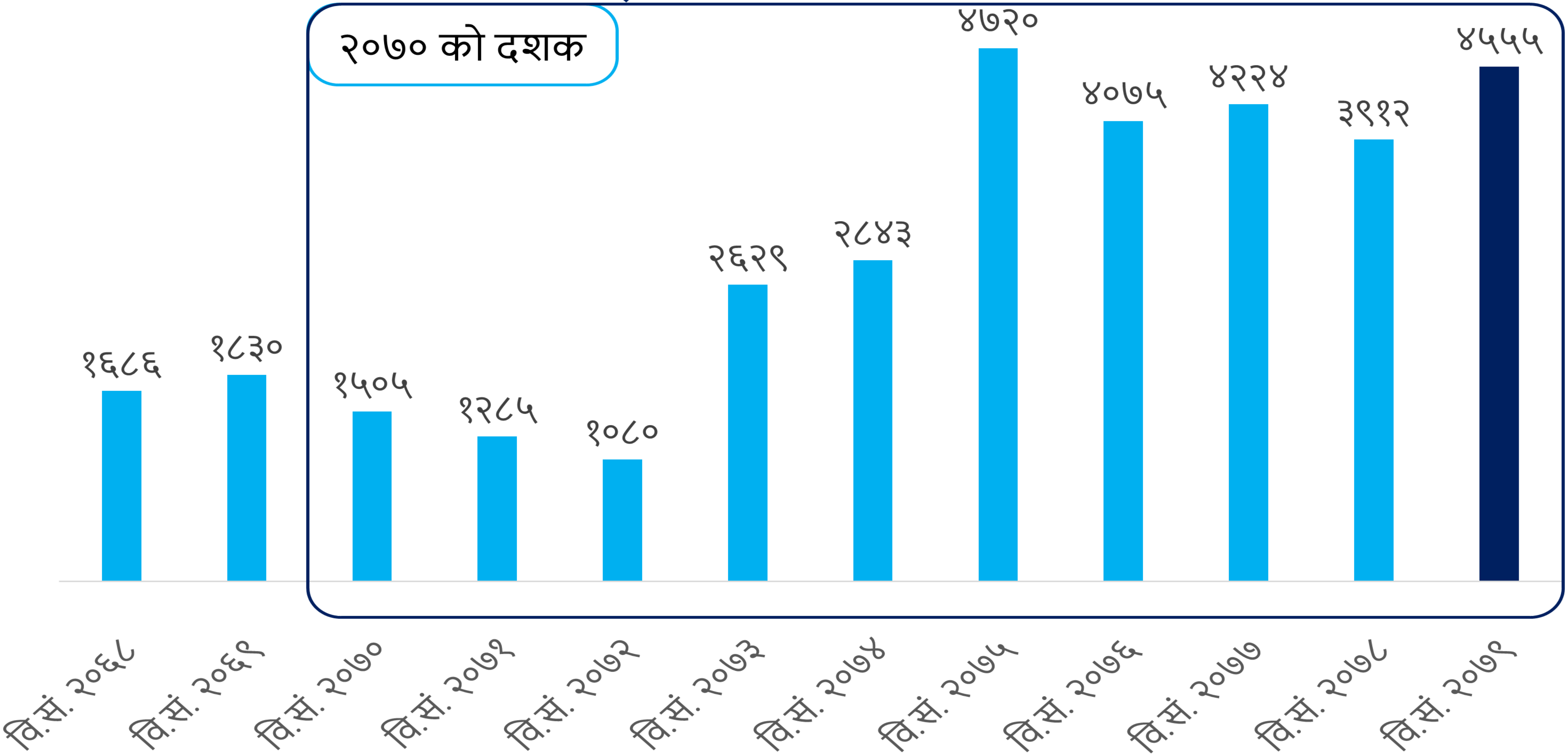

तथ्याङ्क श्रोत: bipadportal.gov.np   तथ्याङ्क अध्यावधिक मिति: २०८० वैशाख १   तथ्याङ्क अवधि: २०६८ वैशाख १ देखी २०७९ चैत्र ३० सम्म

नेपाल विपद्को परिदृष्य २०२०

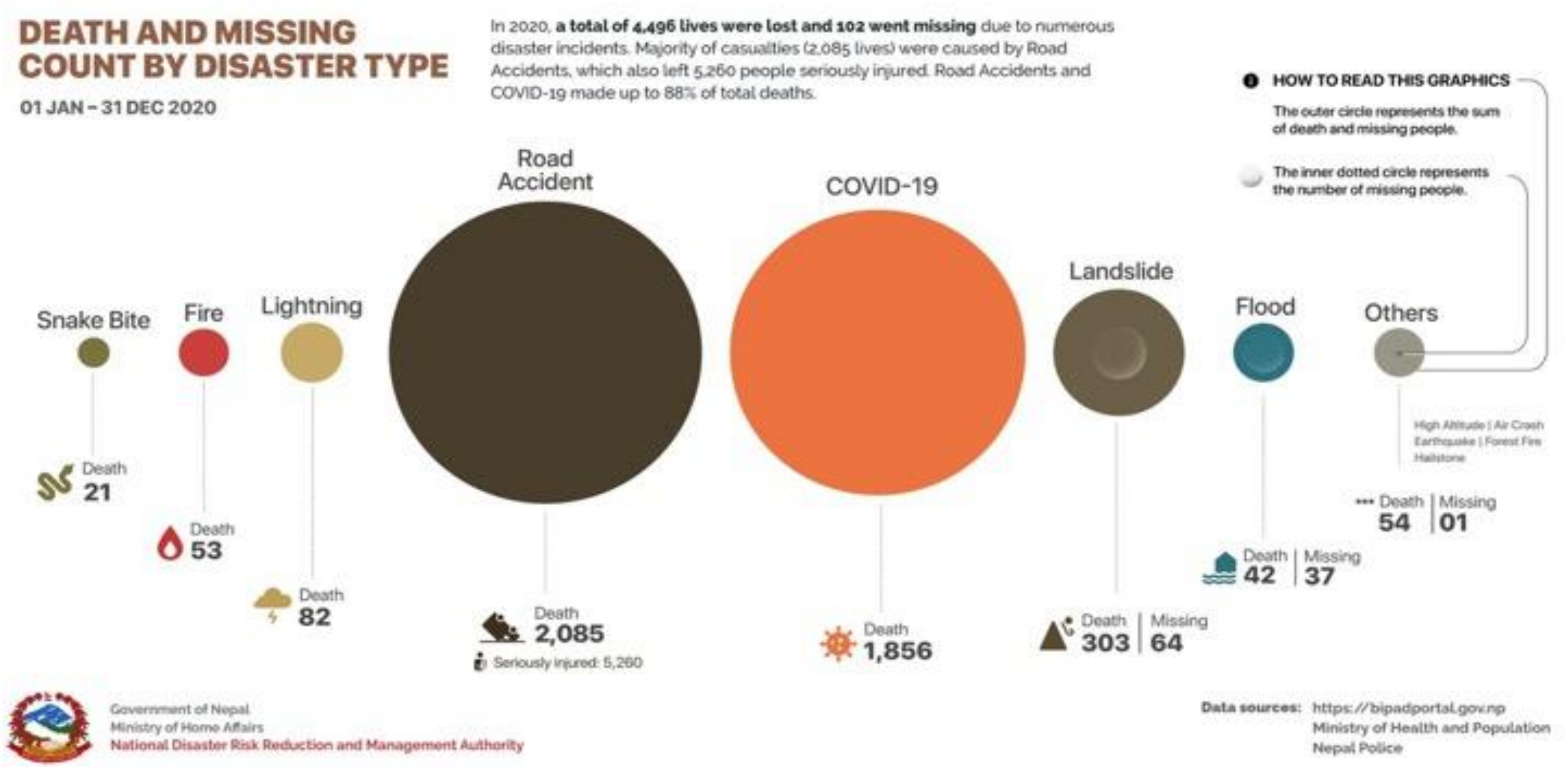

वि. सं. २०७९ को ५ प्रमुख विपद्हरु

घटना संख्याको आधारमा

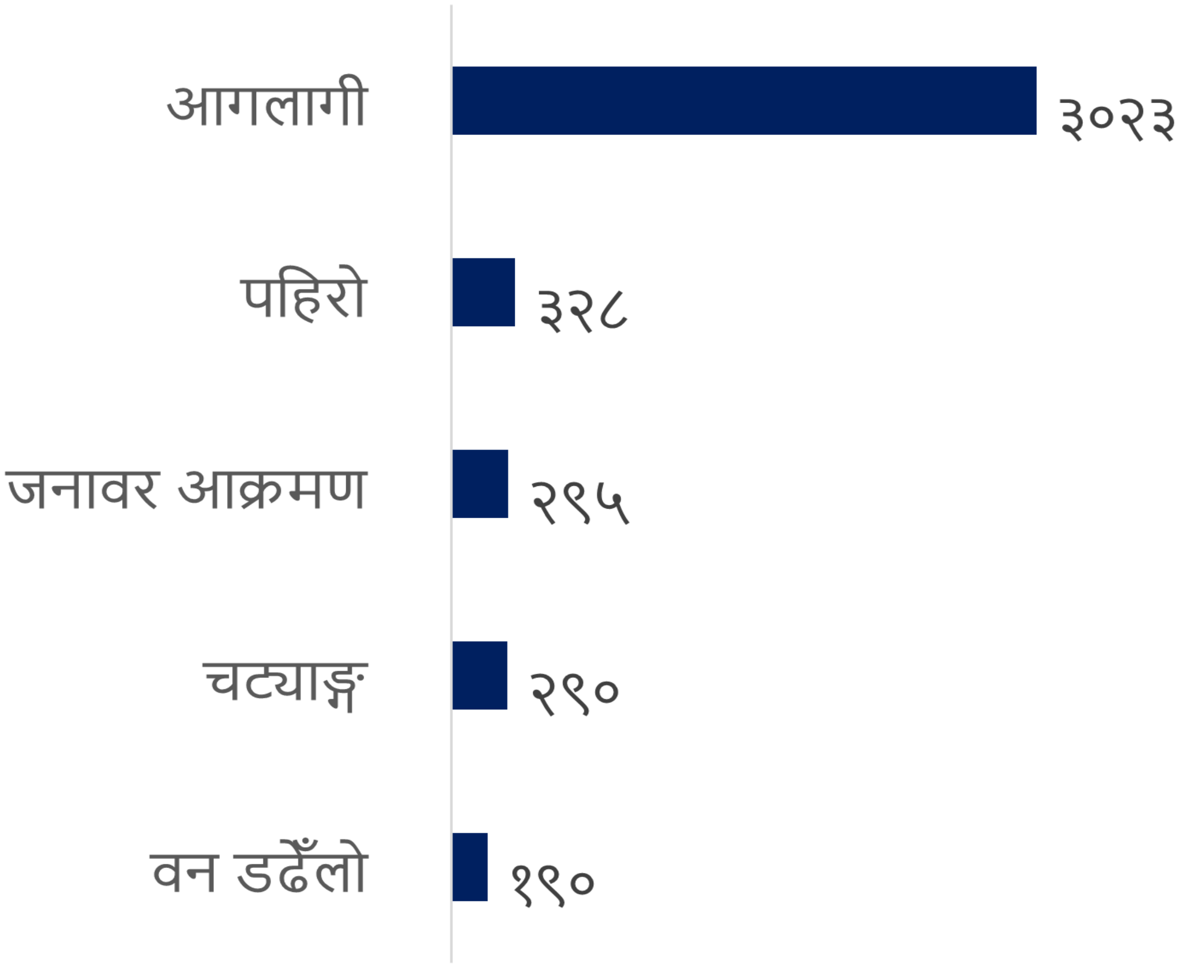

मानवीय क्षति संख्याको आधारमा

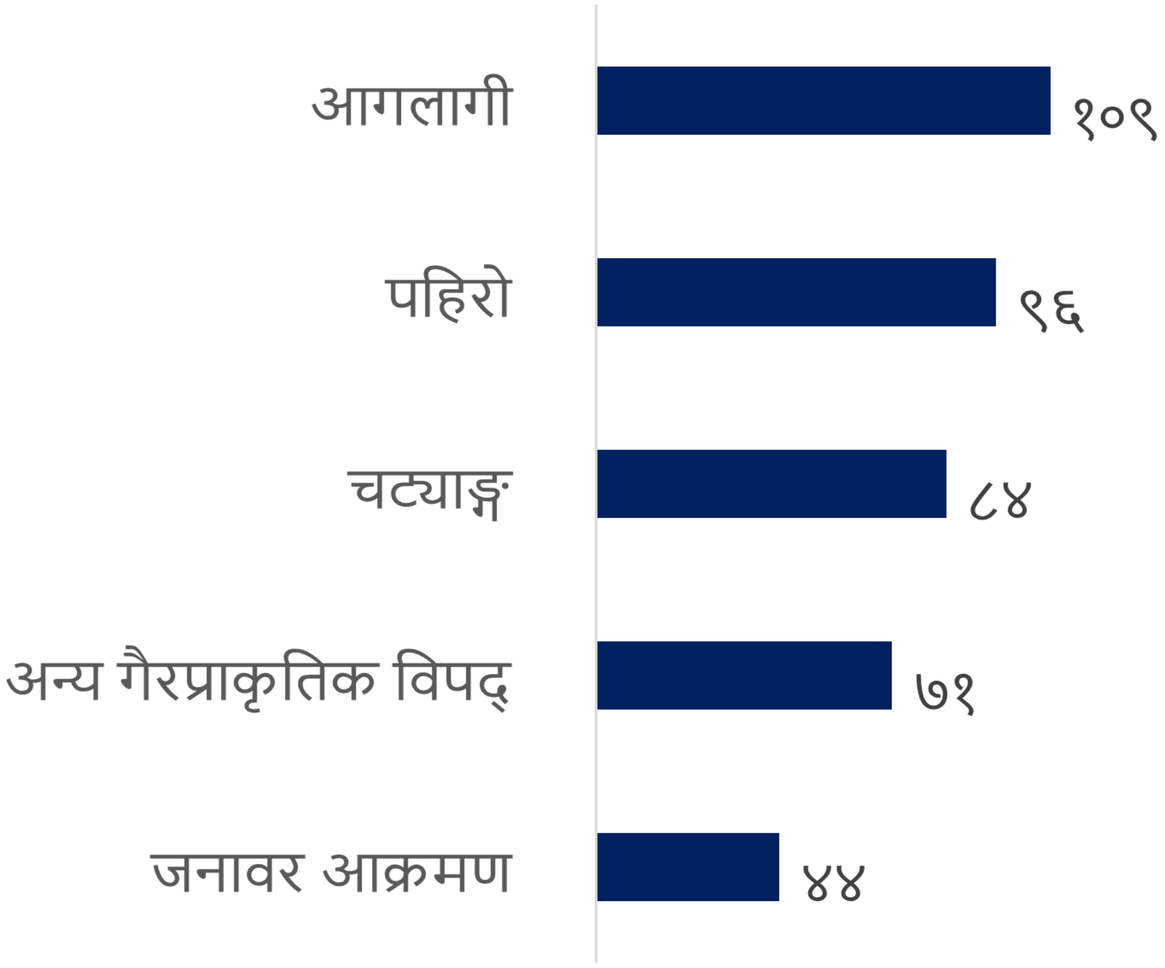

तथ्याङ्क श्रोतः bipadportal.gov.np

तथ्याङ्क अध्यावधिक मितिः २०८० वैशाख १

तथ्याङ्क अवधि: २०७९ वैशाख १ देखी चैत्र ३० सम्म

विगत १२ वर्षको विपद्का घटनाको विवरण

घटना	घटना संख्या	मृत्यु	वेपत्ता	घाईते	प्रभावित परिवार	घर क्षती आंशिक	घर क्षती पूर्ण	गोठ क्षती	पशु चौपाया क्षती	अनुमानित क्षती
आगलागी	२१३८०	९११	०	२८६२	२८९८६	४४२३	१८६०१	६६५०	६०१०	२४६६५२४६५१७
पहिरो	२७९३	१४८३	३४७	१२२४	१०१६७	३६५७	३८९५	५३४	१५७६	१८४०७७८९३७
चट्याङ्ग	२७१७	११३९	१	३१०६	२८५६	३६४	१५६	११०	२८८०	९०६८५७६०
बाढी	१८१५	८७६	५६३	२०९	६५३०९	४२०६०	११७९०	३७२	६३८	१६८३१३४८३८८
भारी वर्षा	१७७०	१२६	२	३३६	५६७८	७८४	१३६१	२५९	९७८	५६२११७१५५
जनावर आतङ्क	१२७७	१९६	१	८९३	२०३७	६६०	८४	१२	३०७	३४७७३४००
हावा-हुरी	७६१	९६	१	१४८९	१६६०६	४४१७	२१४६	२०३	६५	३८०७९३४९८
जङ्गल आगलागी	२८९	४	०	५	७८	९	४४	१३	८७	१७८८६२००
अन्य	२२९	१२६	११	२०४	३३१	६९	१२	५	०	३२०१५९९
सर्पदंश	१६४	१०५	०	६६	१६५	०	०	०	०	०
भुकम्प	१४२	८९७६	१९५	२२३२४	१९१	३०२९६७	७७५८२१	१	३५	६४८००००
शितलहर	११६	११६	०	०	४८	०	०	०		०
लेक लाग्नु	१०५	९०	०	३३	११४	०	०	१	०	३०००००
महामारी	७७	९९	०	२६९०	१२१६	०	०	०	०	१८०००००
हुरी	६७	६३	७	४६	४२	१३२	१०३	०		११४०५२७८
डुङ्गा पल्टेर	४१	५८	५४	४९	५७	०	०	०	०	०
हिऊँपहिरो	२६	४४	२३	४५	४१	०	२	१	१५	०
हवाई दुर्घटना	१०	१२७	१	४४	९०	०	०	०	०	०
हिऊँ-हुरी	१०	१७	०	१	१७४	२	०	०	०	५३०८५०००
असिना	८	०	०	०	३१२७	२	०	०	०	७९१०००
असिना-हुरी	८	०	०	२	२०४२	२०३९	०	०	६	०
अचानक बाढी	४	४३	३२	१	३२	०	३१	०	०	११००००००
तुईन चुँडेर	२	०	२	०	०	०	०	०		०
पुल दुर्घटना	१	२	१	१२	०	०	०	०		०
चुवाहट	१	०	०	१	०	०	०	०	०	०
जमिन भासिनु	१	०	०	०	१	०	०	०		३५५००००

२०७९ साउन १ देखि २०८० असार मसान्त सम्म) घटेका विपद्का घटना

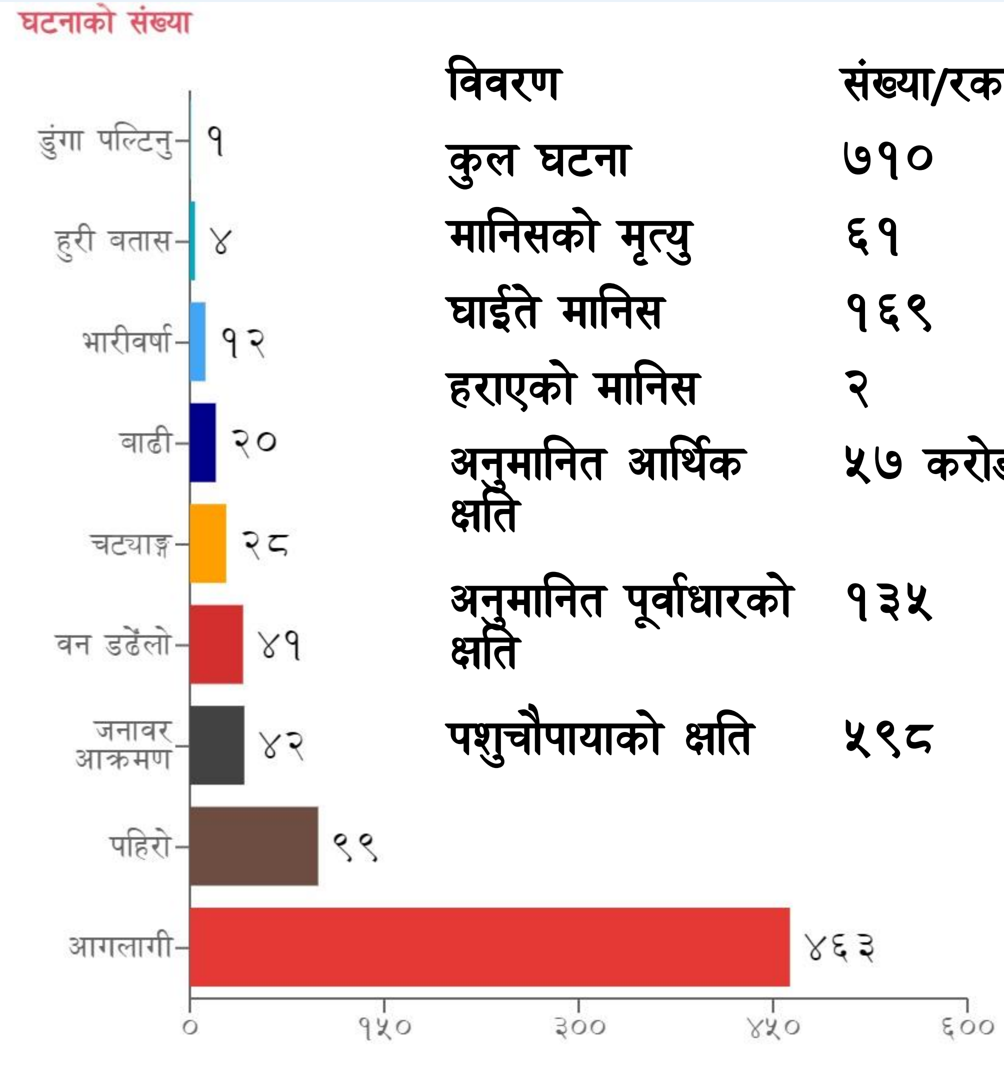

विवरण	संख्या/रकम
कुल घटना	७१०
मानिसको मृत्यु	६१
घाईते मानिस	१६९
हराएको मानिस	२
अनुमानित आर्थिक क्षति	५७ करोड
अनुमानित पूर्वाधारको क्षति	१३५
पशुचौपायाको क्षति	५९८

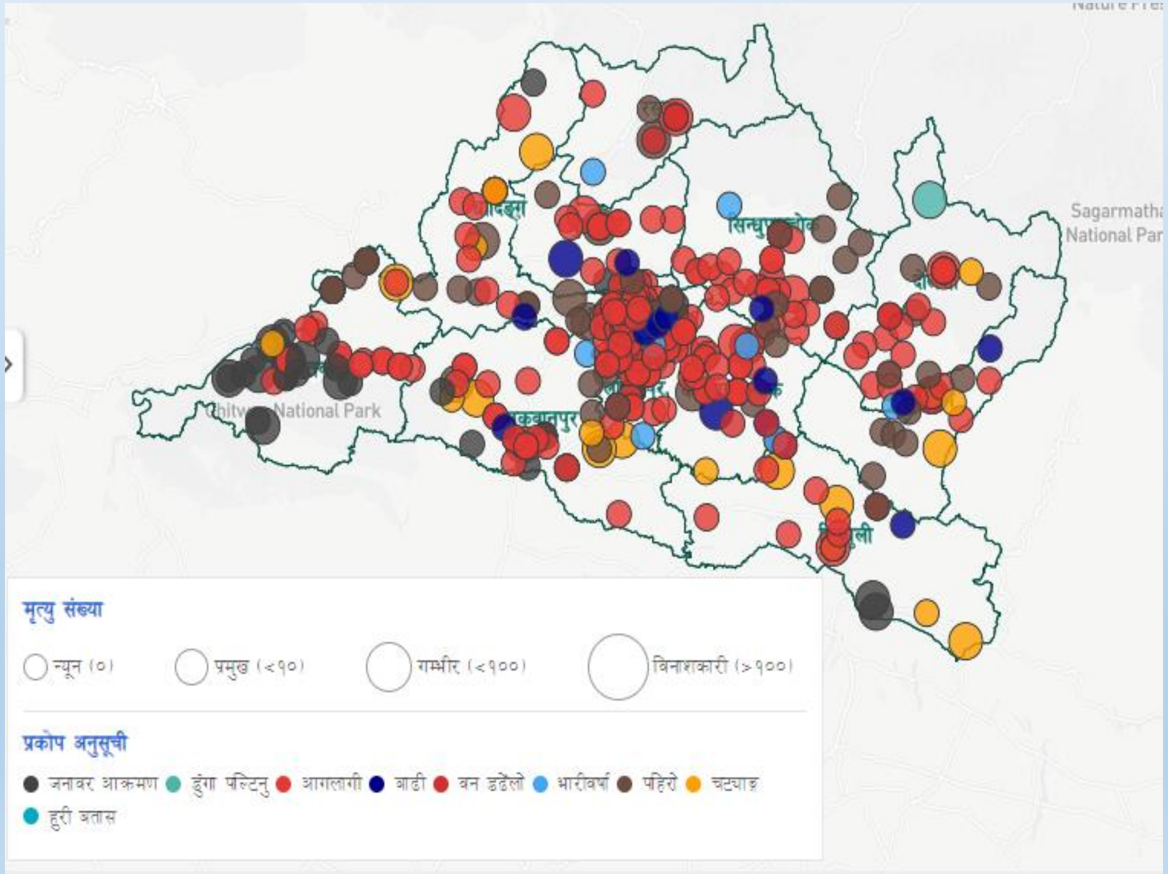

बागमती प्रदेशमा घटेका ठुला विपद्का घटना

जुरे पहिरो

मेलम्ची बाढी

तातोपानी,भोटेकोशी

चितवन, सौराह

बागमती प्रदेशमा सन् २०१२ देखि हालसम्मका (जुलाई २०२३ सम्म) प्रकोपका घटनाको विवरण

जिल्ला	बाढी	पहिरो	आगलागी	महामारी	भारी वर्षा	हावा हुरी	चट्याङ्ग	जनावर आतङ्क	हिम पहिरो	डुङ्गा पल्टेको	पानी मा डुबेको	वन डढेलो	उच्च लेक लाग्ने	सर्पदंश	अन्य गैरप्राकृतिक
भक्तपुर	१४	१५	३५९	०	३१	१	७	३	०	०	२	१०	०	०	१
चितवन	२२	५९	१६४	०	६	१७	३०	१४६	०	१	१८	०	०	१	२०
धादिङ्ग	९	६०	१२६	१	१५	१	३९	३	१	०	११	२	०	०	२
दोलखा	१२	५९	१५८	०	११	१	३२	८	०	१	४	१	१	०	३
काठमाण्डौं	४३	४०	१४९०	०	२४	१५	६	१५	०	०	१२	३४	१	०	६
काभ्रेपलाञ्चोक	१८	५२	२०७	०	१५	२	४३	४	०	०	५	३	०	०	२
ललितपुर	५	५०	३५०	०	१२	३	६	४	०	०	०	३	०	१	१
मकवानपुर	२७	७६	३३६	०	१८	७	१९६	१६	०	०	४	०	०	१	३
नुवाकोट	१७	९४	१४२	१	४०	०	४२	३	०	०	७	०	०	२	३
रामेछाप	७	३५	१२४	०	११	५	२२	४	०	०	४	०	०	०	१
रसुवा	१०	३६	३९	०	३	९	३	१०	०	०	०	३	४	०	६
सिन्धुली	३७	३७	१३१	०	९	३	५९	१७	०	०	४	२	०	१	६
सिन्धुपाल्चोक	३२	८०	१६९	०	८	६	३४	२	०	०	९	३	०	०	१
जम्मा	२५३	६९३	३७९५	२	२०३	७०	५१६	२३५	१	२	८०	६१	६	६	५५

संघ - विपद् व्यवस्थापनका लागि भएका प्रयासहरु

विपद् व्यबस्थापन सम्बन्धमा नीतिगत व्यवस्था

- नेपालको संविधान (संघ,प्रदेश र स्थानीय तहलाइ जिम्मेवार वनाएको)
- विपद जोखिम न्यनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४
- विपद जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४
- वस्ती विकास, सहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्वन्धि आधारभुत मापदण्ड, २०७२
- विपद जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७४
- विपद जोखिम राष्ट्रिय रणनीति (२०१८-२०३०)
- दिगो विकासको लक्ष्य (२०१५-२०३०)
- आवाधिक योजना (पन्ध्रौं)
- वातावारण संरक्षण ऐन, २०७६
- वातावारण संरक्षण नियमावली, २०७७
- "ढुङ्गा, गिट्टी तथा बालुवा उत्खनन्, बिक्री तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, २०७७
- फोहरमैला व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७९

प्रदेश-विपद् व्यवस्थापनका लागि भएका प्रयासहरु

१. कानूनी व्यवस्था

- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन नीति, २०७६
- प्रदेश विपद् व्यवस्थापन रणनीतिक कार्ययोजना, २०७६-२०८७
- बागमती प्रदेशको पहिलो आवधिक योजना (२०७६/७७-२०८०/०८१)
- विपद खोज, उद्धार तथा राहत वितरण मापदण्ड सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
- आवास विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक योजना, २०७९
- प्रदेश गोदामघर व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० मसौदा तयार

बागमती प्रदेश मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना-२०८० निर्माण

प्रदेश-विपद् व्यवस्थापनका लागि भएका प्रयासहरु

<u>**संरचनागत व्यवस्था**</u>

विषयगत मन्त्रालय- आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय

- **कार्यजिम्मेवारी-** विपद् व्यवस्थापन, जोखिम न्यूनीकरण र विपद् प्रतिकार्य, प्रादेशिक विपद् कोषमा सहयोग, विपद् तथ्याङ्क व्यवस्थापन र अध्ययन तथा अनुसन्धान, विपद् जोखिम क्षेत्र नक्साङ्कन र बस्ती स्थानतरण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
- **प्रदेश विपद् व्यवस्थापन ऐन, २०७५ बमोजिमका विभिन्न समितिहरु**
- **प्रदेश गोदामघर (हेटौडा र नुवाकोटमा) सञ्चालनमा, काभ्रेमा निर्माणाधीन**
- **प्रदेश आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र (PEOC)**

प्रदेश-विपद् व्यवस्थापनका लागि भएका प्रयासहरु

आ.ब. २०७९/०८० मा स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन अवस्था

- विपद् व्यवस्थापन समिक्षा कार्यक्रम काभ्रे र रामेछाप जिल्लामा सम्पन्न
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि १० जिल्लाका १० स्थानीय तहलाई १० लाखका दरले कुल १ करोड रकम प्रदान
- विपद् व्यवस्थापन सचेतनामूलक कार्यक्रम अन्तरगत जलउद्धार कृत्रिम अभ्यास कार्यक्रम सम्पन्न (नारायणी नदिको किनार, चितवन)
- प्रदेश गोदामघर (नुवाकोट र काभ्रे) को सुदृढिकरण
- प्रदेश विपद् गुल्म भवन निर्माणाधिन रहेको
- काभ्रे गोदामघरका लागि सुरक्षाकर्मी आवास घर निर्माणाधीन

प्रदेश-विपद् व्यवस्थापनका लागि भएका प्रयासहरु

विपद् सामग्रीको मौज्दात विवरण

- मन्त्रालय अन्तरगतका गोदामघर (हेटौंडा, नुवाकोट)
- नेपाली सेना
- सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल
- बागमती प्रदेश प्रहरी कार्यालय
- नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
- हेभी ईक्वीपमेन्ट सडक डिभिजन कार्यालय

(सामाग्री मौज्दातको विस्तृत विवरण मनसुन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० मा समावेश गरिएको छ)।

मिति २०८०/०५/१९ गते गरिएको छलफलको पुर्नावलोकन

- विपद् अनुसार प्रादेशिक सरकारको नेतृत्वदायी भुमिका
- सुरक्षा निकाय र नागरिक विच तालिम लगायतमा सहकार्य
- सरकारी र निजि क्षेत्र विच डाटा म्यानेजमेन्ट र श्रोत परिचालनमा सहकार्य
- स्थानिय श्रोत साधन र ज्ञानको उपयोग
- स्वयम् सेवक परिचालन भएको निति नियम कार्यान्वियन र ३ तह सरकार विच सहकार्य

विपद् व्यवस्थापनमा समन्वय र सहकार्यको लागि बहुसरोकारवाला कार्यमञ्चको आवश्यकता

विपद् जोखिम न्यूनिकरण कार्यमञ्च

- संयुक्त राष्ट्र संघले जारी गरेको विपद् जोखिम न्यूनीकरण कार्यमञ्चको मार्गदर्शन अनुसार नेपालमा २०६९ साल देखि विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय कार्यमञ्चको स्थापना
- विपद् प्राधिकरण स्थापना हुनु पूर्व गृह सचिवज्यूले अध्यक्षता गर्ने प्रावधान भएको
- २०७९ सालमा सरकारले विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय कार्यमञ्चको मार्गदर्शन जारी गरे पछि प्राधिकरणका कार्यकारी प्रमुखले अध्यक्षता गर्ने र डीपीनेटले सचिवालयको भूमिका निर्वाह गर्ने व्यवस्था
- प्राधिकरणमै पनि सचिवालयको सम्पर्क कार्यालय
- प्रदेश कार्यमञ्च गठन गर्नुपर्ने प्रावधान

विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय कार्यमञ्च

पारीत मार्गदर्शन अनुसार कार्यमञ्च अन्तर्गत गठन भएका ९ सरोकारवाला समूहहरुः

(क) सरकारी निकायको समूह

(ख) सार्वजनिक संस्थान तथा अर्धसरकारी निकायको समूह

(ग) प्राज्ञिक तथा अनुसन्धानमूलक समूह

घ) दाता तथा संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय समूह

(ङ) अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था समूह

(च) राष्ट्रिय गैह्रसरकारी संस्था समूह

(छ) व्यवसायिक प्रतिष्ठान तथा निजी क्षेत्रका समूह

(ज) सूचना प्रविधि तथा सञ्चार समूह

(झ) विपद् प्रभावित समूह

समन्वयकारी भूमिका

- राष्ट्रिय स्तर (समग्र समन्वयकारी भूमिका जस्तौ डीआरआर डे, ह्युमानीटरीयन डे आदी)
- क्षत्रिय (समन्वयकारी भूमिका, अफिसीयल स्टेटमेन्ट, पोजीसन पेपर)
- अन्तर्राष्ट्रिय (समन्वयकारी भूमिका, अफिसीयल स्टेटमेन्ट, पोजीसन पेपर)

सरकार र नागरिक संघ संस्था वीचको विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धित साझेदारी

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा साझेदार संस्था परिचालन कार्यविधि(स्वीकृतीको चरणमा रहेको)

- विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापनको क्षेत्रमा साझेदार संस्थाको कामलाई प्रभावकारी बनाउन एवं प्राप्त सहयोगलाई सरकारका प्राथमिकता अनुरुप सरल, सहज, पारदर्शी, समन्वयात्मक र एकीकृत ढंगले परिचालन गर्न आवश्यक भएकोले उक्त कार्यविधि आउँदो कार्यकारी समितिले स्वीकृत गर्ने चरणमा रहेको छ ।

मार्गदर्शक सिद्धान्त

साझेदार संस्था देहायका मार्गदर्शक सिद्धान्तको अधीनमा रही परिचालन गरिने छः

(क) विपद सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, रणनीति एवं कानूनी व्यवस्थाले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य हासिल गर्ने,

(ख) मानवीय सहायताको अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्तमा आधारित हुने,

(ग) भौगोलिक एवं विषयगत क्षेत्र तथा विपद् संवेदनशील वर्ग तथा समुदायलाई समेट्ने,

(घ) एकद्वार प्रणाली अवलम्बन गरी स्रोत साधनको अभाव वा दोहोरोपना हुन नदिने,

(ङ) सरकारी निकायको नेतृत्वमा सबै साझेदार संस्थाको सहयोग परिचालित हुने र

(च) बहुक्षेत्रगत सरोकारवालाको समन्वय र सहकार्यमा आधारित हुने ।

सरकार र नागरिक संघ संस्था वीचको विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धित साझेदारी

साझेदार संस्थाको भूमिका

(क) विपद् जोखिम न्यूनीकरण गर्न विभिन्न विषयगत क्षेत्रका योजना निर्माण, पूर्वतयारी, जोखिम आँकलन, न्यूनीकरण, रोकथाम, क्षमता अभिवृद्धि, पूर्व भण्डारणमा सघाउने।

(ख) विपद् संवेदनशील वर्ग तथा समुदायको संरक्षण, क्षमता विकास तथा **सशक्तीकरणमा सहयोग** गर्ने।

(ग) विपद् **जोखिमयुक्त वस्तीमा पूर्वाधार विकास** तथा जीवन निर्वाहका कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सहयोग गर्ने।

(घ)विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनमा सम्बन्धित निकायले तोकेको **मापदण्ड अनुरूप** भौतिक तथा सामाजिक पूर्वाधार पुनर्निर्माणमा सघाउने।

(ङ) नवीनतम प्रविधिका साथै मौलिक ज्ञान, सीप तथा हरित प्रविधिको विकासलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्ने।

(च)विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक भौतिक संरचना निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्य गर्ने।

(छ) विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन, उपयोग एवं ज्ञान व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यमा सहयोग उपलब्ध गराउने।

(ज) कार्यक्रम तर्जुमा तथा सञ्चालन गर्दा अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, एकल महिला तथा सीमान्तकृत र अति विपन्न परिवारलाई प्राथमिकीकरण गरी सहयोग गर्ने।

धन्यवाद !